Szabolcsveresmart

„Minden gyönyörű táj a maga módján a világ leggyönyörűbb tája…”

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

SZABOLCSVERESMART

2017.

www.szabolcsveresmart.hu

Tartalomjegyzék

1	**Bevezetés**	**4**
2	**Szabolcsveresmart bemutatása**	**5**
3	**Örökségünk**	**8**
4	**Településképi szempontból meghatározó területek Szabolcsveresmarton** - ***Faluközpont*** - ***Általános lakóterület*** - ***Gazdasági területek*** - ***Tanyák, beépítésre nem szánt területek és külterületi mezőgazdasági majorok***	**11**
5	**Ajánlások** - ***Telepítés*** - ***Terepalakítás*** - ***Magasság*** - ***Tetőhajlásszög*** - ***Tetőforma*** - ***Szín*** - ***Tornácok*** - ***Ajtók, ablakok*** - ***Homlokzatképzés, anyaghasználat*** - ***Részletek*** - ***Kerítések, térfalak*** - ***Kertek*** - ***Utcák*** - ***Közterek, közparkok, közkertek***	**18**
6	**Jó példák bemutatása – épületek, épített részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés) kerítések, kertek zöldfelületek kialakítása**	**53**
7	**Jó példák sajátos építményfajták – Sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések**	**60**
8	**Impresszum**	**67**

Tisztelt Lakosság!

Tisztelt Érdeklődők!

Nagy örömömre szolgál, hogy átnyújthatom Önöknek a településünk értékeit bemutató Települési Arculati Kézikönyvet. A dokumentáció készítői a közigazgatási területünkön található épített és természeti elemeket rögzítik e Kézikönyvben, egyúttal meghatározzák a Település sajátos egyedi hangulatát kölcsönző részleteket.

A jól ismert motívumok, építészeti megoldások összegyűjtve, tematikusan csoportosítva kerek egésszé formálják át az eddig csak részleteket megfigyelő szemléletünket. Többletet adnak hozzá települési ismereteinkhez, vezetik a szemet, hogy ezentúl a kiemelt témákra fókuszáljunk, a jövő értékeit is felismerjük.

Kellemes lapozgatást kívánok a Település új oldalait is fellebbentő kiadványhoz, amelyet – elképzeléseink szerint – folyamatosan fejlesztve, a mindenkori települési állapothoz igazítunk.

Köszönetet mondok az Arculati Kézikönyv készítőinek, hogy ilyen szépen és részletesen bemutatták lakóhelyünket, akik pedig olvassák, azok számára kívánom, hogy felejthetetlen élményben legyen részük!

Nagy Béla
polgármester

„A falu mindig megmarad, a falu mindig egy marad: a falu mindig szent marad.”

/Wass Albert/

Bevezetés

A kézikönyv elsősorban a települési döntéshozók és a lakosság tájékoztatását segítő, szemléletformáló kiadvány.

Szabolcsveresmart bemutatásával, értékei megismertetésével és építészeti útmutatóval tárja fel az épített környezet szépségeit.

Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy mindenki olyan házat tudjon építeni, ami önmagában is értékes, ugyanakkor a településképéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni. Folyamatosan tovább íródik, ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

A kézikönyv minden évben nyomon követi az újdonságokat, és gazdagabb képet mutat a településről.

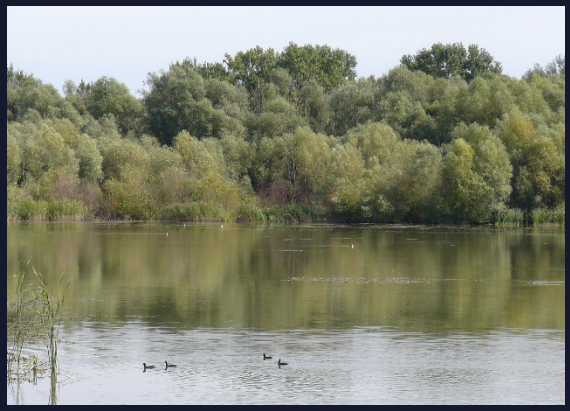

2. Szabolcsveresmart bemutatása

Szabolcsveresmart a Rétközben, a Tisza partján található település. A 4-es főútról Dögénél leágazó alsórendű úton érhető el.

A Tiszán való átkelést Révleányvár felé komp biztosította.

A településnév a természetföldrajzi nevek csoportjába tartozik: a Veresmart eredetileg a táj egy darabját jelenthette, az ismeretlen eredetű „mart" szó vízpart, emelkedő domboldal értelemmel került a névbe; ez bizonyára a fövény színéről nevezték veres (vörös)-nek.

1329-ben Bacskai Miklós és Várdai Pelbárt perelt egymással a Gyalmastó nevű halászóhely tulajdonjogáért.

1334-ben a Várdai család birtoka volt.

1611-ben Nyáry Pál felesége után a Várdai örökségből királyi adománylevéllel szerezte meg. Másik birtokosa ebben az időben Melith Pál volt.

A XVII. században hg. Esterházy Miklós és gr. Bercsényi Miklós lettek a földesurai.

A XVIII. században a kisvárdai középbirtokos családok és a pálos rend osztoztak rajta.

A volt földesurak nagyrészt kicserélődtek. Az Esterházy, a Horváth és a Szögyéni családok továbbra is tulajdonosok voltak itt.

A mai Veresmart határába olvadt be Rozsály; Várdaiak birtoka volt és mindvégig uradalom része maradt.

1387-ben a Várdaiak a Tiszán révjogot kaptak, e jog később az örökösökre is kiterjedt.

Rozsályt Nyári Pál kapta meg királyi adományként a Várdai örökségből.

1694-re elnéptelenedett, ekkor már puszta és Bercsényi László tulajdona volt.

A XVIII. században a kisvárdai birtokosok közül Jósa István, Krucsay Márton és Csepei Zoltán István osztoztak rajta.

Az 1745-ös határjárás során a tanúk még emlékeztek a középkori falu határára. Szintén emlékeztek az ugyancsak, de később elpusztult Öszödre is.

A XX. század elején 188 házban 1260 lakos élt, akik között a református vallásúak voltak túlsúlyban.

1763 - 1787 → **1806 - 1869** → **1869 - 1887**

Az Első Katonai Felmérés

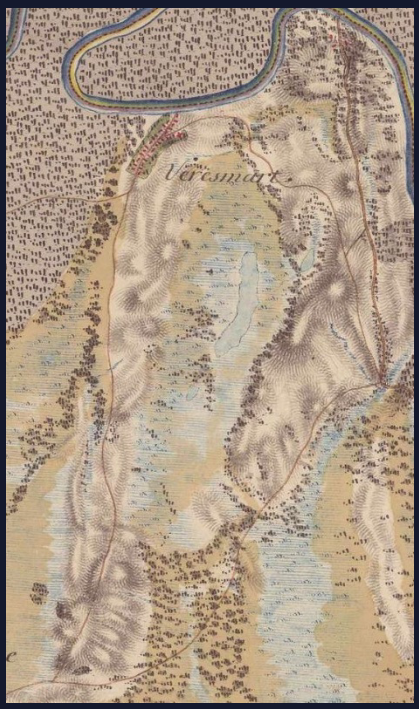

A Második Katonai Felmérés

A Harmadik Katonai Felmérés

„A felfedezés igazi varázsa nem abból áll, hogy helyeket ismerjünk meg, hanem hogy más szemmel nézzük.”

/Marcel Proust/

3. Örökségünk

Országosan védett műemlék:

Református templom (Szabolcsveresmart, Kossuth u. 9.)

A református templom 1845 körül épült téglából; a gyülekezet anyakönyvét 1773-tól vezetik.

A templom jellege sokszögzáródással végződő teremtemplom, homlokzati toronnyal, késő barokk stílusban. Az egyszerű, de jó arányú épületnek háromszintű torony ad hangsúlyt.
A torony homorú sarkai között, sekély négyszögű tükörben alul szögletes, legfelül félköríves, zsalus ablakok helyezkednek el.

A zárt sisak törtvonalú és órapárkányos. A padok késő barokk formákat őrző, klasszicista díszítésű asztalosmunkák.

Építészeti értékek:

Görög katolikus templom és Görög katolikus parókia (Szabolcsveresmart, Kossuth u.)

A templom a XVIII. században épült. Ikonosztázionja Pásztor Miklós tervei szerint 1981-ben készült, a képeit is ő festette. 2010-ben a templom teljesen megújult.

Falképeit Anducska Tibor és Makláry Zsolt készítette.

A görögkatolikus és a római katolikus hívei közösen használják a templomot.

TERMÉSZETI ÉRTÉK

A településtől délre található a 427 ha felületű Rétközi-tó, melyet a Belfő-csatorna táplál. 1990-ben jött létre a megye mélyfekvő területein.

A tó tájképi megjelenése, változatos növény és állatvilágának köszönhetően nagyon szép esztétikai látványt nyújt.

A Rétköz északkeleti részén Szabolcsveresmart, Döge és Kékcse által közrefogott tó, a fákkal szegélyezett partja kellemes kikapcsolódást nyújt nemcsak a horgászoknak, hanem az egész család számára.

A tagolt tópart több mint húsz km hosszú. Sajnos a tó csónakkal nem horgászható. A tó mélysége 2,9 m. Jellemző halak: ponty, amur, süllő, harcsa, keszeg, kárász, balin, busa, sügér, törpeharcsa, fekete sügér.

1000 méterre folyik az élő Tisza, mely áradáskor ugyancsak tölti vízével a tavat.

A tó fenekének jelentős része tőzeges, körülbelül egyötöde tekinthető homokosnak.

A növényzete gyérparti növényzet (nád és sás).

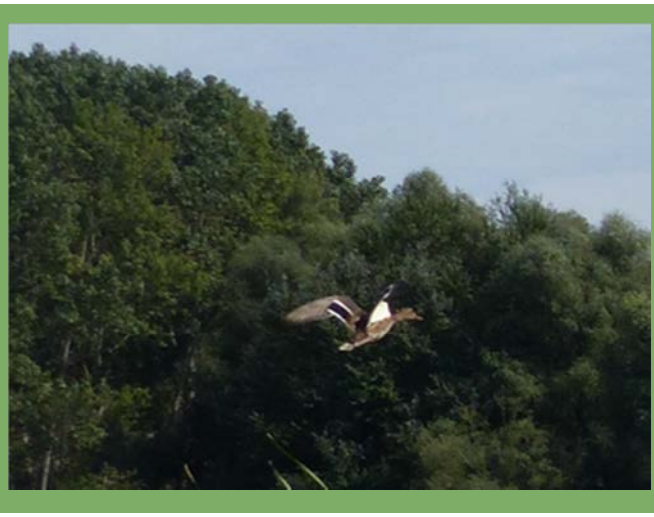

4. Településképi szempontból meghatározó területek

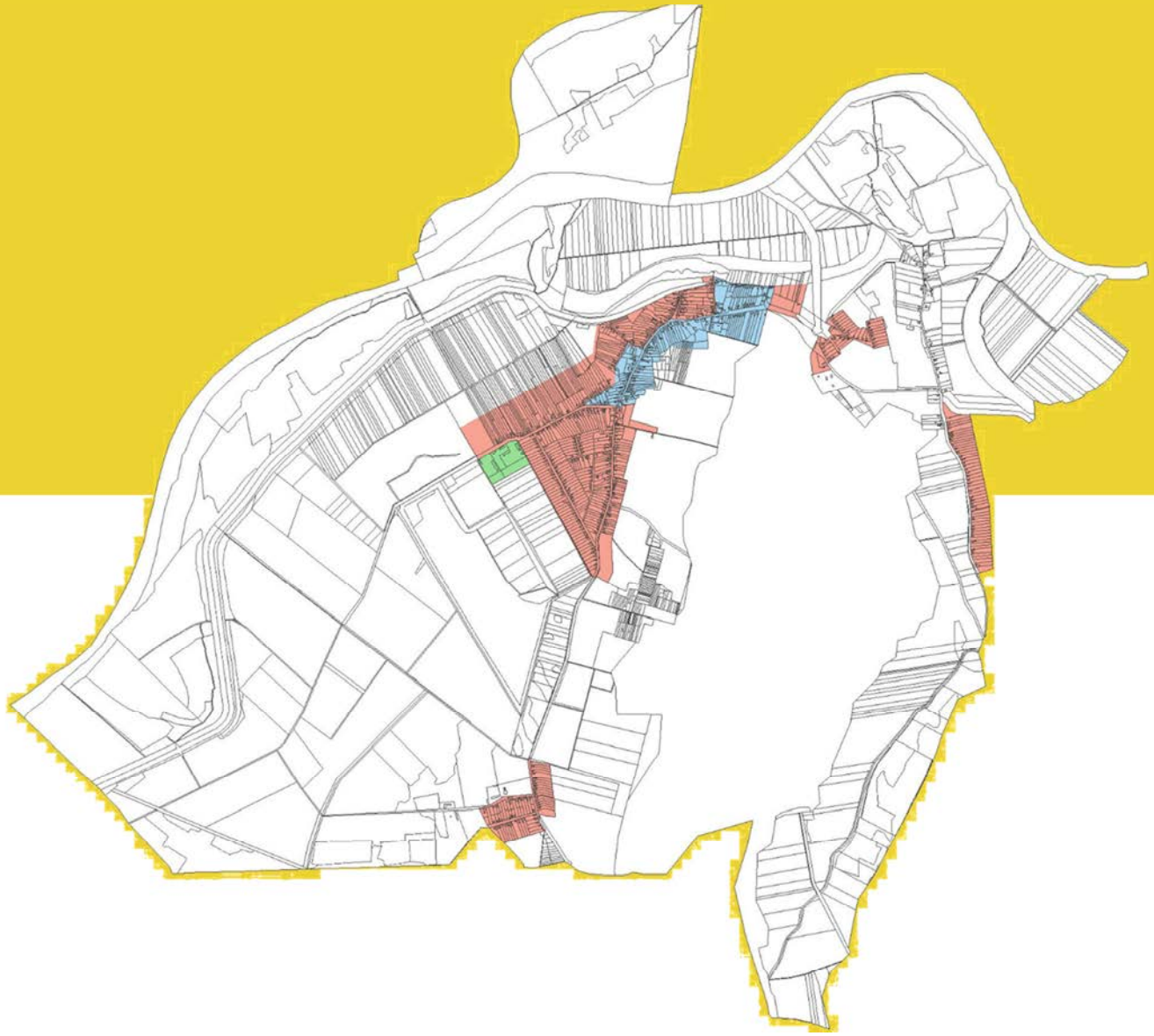

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA

Jelmagyarázat:

- Faluközpont
- Általános lakóterület
- Gazdasági területek
- Tanyák, beépítésre nem szánt területek és külterületi mezőgazdasági majorok

Szalagtelkes, több utcás település a Rétközben. A falu a Tisza hordalékkúpjára települt. Az É-D irányú Fő utcája a felső szakaszán kelet felé ívelődik.

A Fő utca déli folytatását (Petőfi u.) Kis-végnek, a Fő utca felső részéből, a Hősök teréből északra (a Tiszára) induló utcát pedig Tisza-végnek nevezik.

Szabolcsveresmarthoz tartozik az északkeletre fekvő Rozsály-puszta – korábban önálló falu volt – amely Y alakú (egységesen Rákóczi utcának nevezett) település. A falu nyugat (Táncsics u.) és északkelet (József A. u.) felé terjeszkedett.

A telkek soros beépítésűek. Előfordul, hogy több lakóház van egy telken egymás mögött, mint pl. a „Dénesek udvarán”, ahol öt család lakik.

A tömbtelken a kisebb gazdasági épületek a házzal, istállóval szemközt helyezkednek el.

A község kataszteri térképe 1870-ben készült.

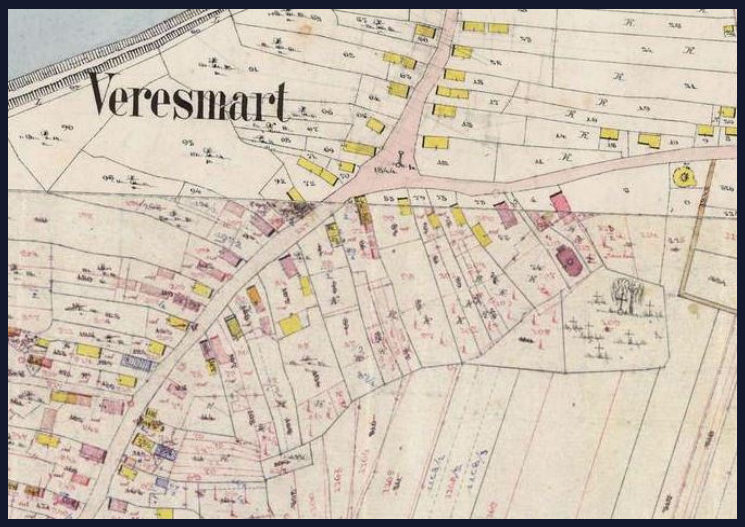

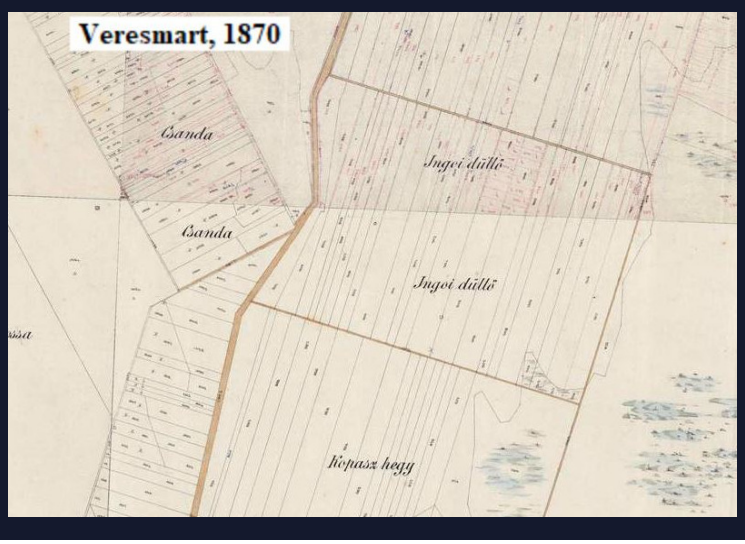

TELEPÜLÉSKARAKTER – Faluközpont

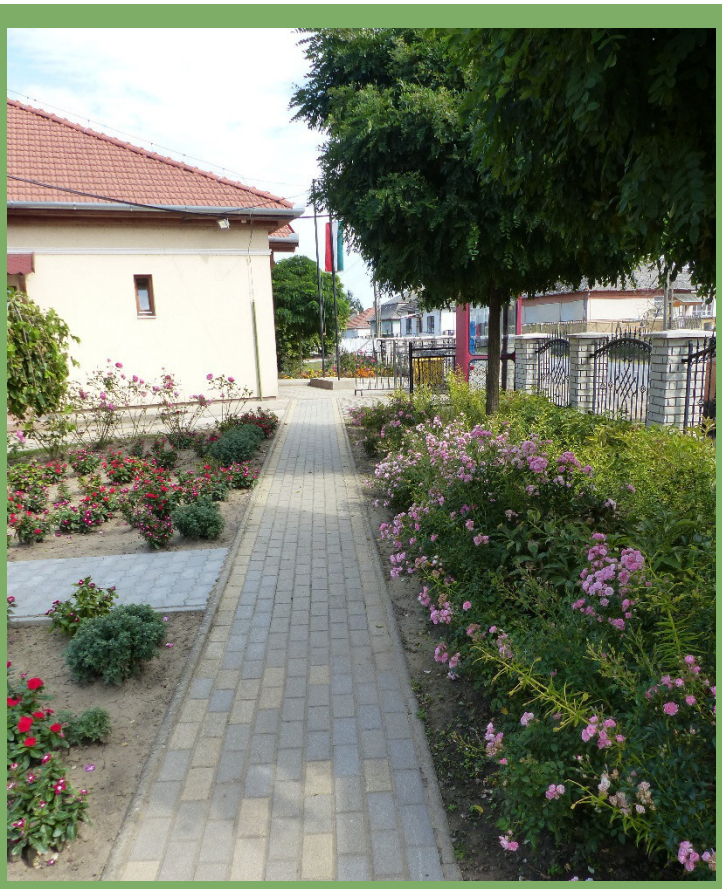

A település központja általában a templom körül alakul ki. A templomoknak a magyar települések kialakulásában meghatározó szerepük volt.
A központban találhatók általában a települést ellátó, igazgatási és oktatási funkciók. Szabolcsveresmarton a faluközponti településrészen kap helyet a Községháza, az Egészségház, a Faluház, a Kazinczy Ferenc Általános Iskola és a Szabolcsveresmarti Óvoda.

A lakóházak külső megjelenésének két meghatározója van: a homlokzat és a tetőforma. A településrészen változatos tetőforma figyelhető meg.

A középületi és szolgáltató funkciójú épületeknél az utcával párhuzamos nyeregtető kedvezőbb beépítést tesz lehetővé. Fontos, hogy az épület megjelenése az utcaképhez igazodva, de ne hivalkodva alakítsa és fejlessze a belső településképet.

Javasolt illeszkedési szempontok:

Új ház építésénél célszerű a szomszédos épületek figyelembe vétele a telepítés, a magasság, tetőhajlásszög megválasztása során.
A tömeg és a homlokzatképzés segítse a kedvezően rendezett utcakép megtartását.
A bejáratok akadálymentesítése, a rámpák közterületi adottságokhoz illesztése, úgy hogy ne zavarja az utcaképi megjelenést.
Tetőfelépítmények, napelemek homlokzati, épületgépészeti elemek elsődleges elrejtése, a homlokzat zavartalan érvényesülése.
Az épület tömegének és homlokzatának építészeti megoldása az épület rendeltetését kell tükröznie.
Napelemek esetén a tetősíkkal azonos szögű elhelyezés mellett érvényesüljön az arányos illeszkedés, ne a napelem dominájon a tető megjelenésében.
Törekedni kell az egyensúlyra a modern és a hagyományos formák között.

<u>A településközponti településrészt településképi szempontból meghatározó területként javasolt kezelni.</u>

TELEPÜLÉSKARAKTER – Általános lakóterület

Szalagtelkes több utcás település. A telkek soros beépítésűek.

Az épületek jellemzően hagyományosan oldalhatáron állók. Az utcák előkertes beépítésűek.

Szabolcsveresmart lakótelkeit rendezett, virágos előkertek, hosszú, földszintes házak, velük szemben elhelyezkedő gazdasági épületek, és gyümölcsösként hasznosított, hosszan elnyúló kertek jellemzi.

Népi építészetére jellemző, hogy a régebbi házak kontytetősök, elől esetleg csonkakonty, deszka oromfallal. Falazata korábban karóvázas sár volt. A házak általában háromosztatúak, nádtetősök voltak. Jellemzően mestergerendások, földpadosak és fehérre meszeltek. A gazdasági épületekre jellemző volt, hogy az istállók karóvázas, sárfalú, nyeregtetős, nádhéjazatos, különálló épületek. Csak néhány csűr van a faluban, ezek az udvar végében, az utcával párhuzamosan vagy az istálló mögött, hosszanti irányba épültek.

A lakóházak külső megjelenésének két meghatározója van: a homlokzat és a tetőforma. Az épületek tetőformája jellemzően nyereg- és sátortetős.

Javasolt illeszkedési szempontok:

Új épületek építésénél, valamint meglévő épületek igyekezzünk a meglévő építészeti elemekhez igazodni.

A tömeg és a homlokzatképzés segítse a kedvezően rendezett utcakép megtartását.

Tetőfelépítmények, napelemek homlokzati épületgépészeti elemek elrejtése, a homlokzat zavartalan érvényesülése.

Az épület tömegének és homlokzatának építészeti megoldása az épület rendeltetését kell tükrözze.

Törekedni kell az egyensúlyra a modern és a hagyományos formák között.

Az általános lakóterületi településrészt településkép szempontból általános besorolású területként javasolt kezelni.

TELEPÜLÉSKARAKTER – Gazdasági területek

A gazdasági területek jellemzően a külterületen elhelyezkedő területek. Szabolcsveresmarton a gazdasági terület a belterülettől nyugatra található.

A gazdasági zóna funkciójában igyekszik kiszolgálni az ide települni kívánó vállalkozásokat. Az épületek a jelenlétükkel gazdasági, társadalmi, műszaki és technológiai fejlődést fejeznek ki.

Javasolt illeszkedési szempontok:
Az épület tömegét, elhelyezhetőségét, a tető kialakítását a rendeltetés határozza meg.
Az önálló gazdasági területen az egyszerű ipari formákat célszerű előnyben részesíteni.
Az egyszerű tömegeket különböző homlokzati elemekkel (előtető, burkolatok) tehetjük játékossá.
A gazdasági funkciójú épületek körül törekedni kell a nagyobb mértékű zöldfelület kialakítására.
A zöldfelületeknél törekedni kell az termőhelynek megfelelő őshonos növényfajok elhelyezésére. Ezzel biztosítva a környezetük ökoszisztémájának folyamatos rendszerű működését.

A gazdasági településészt településképi szempontból általános besorolású területként javasolt kezelni.

TELEPÜLÉSKARAKTER – Tanyák, beépítésre nem szánt területek és külterületi mezőgazdasági majorok

A település külterületi része jellemzően beépítésre nem szánt terület.

A településtől délre található a Rétközi-tó, melyet a Belfő-csatorna táplál.

Erdőtársulásai között a nemes és a hazai nyárak a legjellemzőbbek, de az akác is jelentős területet borít.
Kisebb területen találkozhatunk kemény és lágy lombúakkal, valamint helyenként tölggyel is.

Összefüggő szántóterületek a lakott területtől nyugatra és délre találhatók.

A mezőgazdasági táblák megközelítését szolgáló, többnyire burkolat nélküli utak mentén sok helyen fasorokat és cserjesávokat találunk.

A tanyák, beépítésre nem szánt területek és külterületi mezőgazdasági majorok településrészt településképi szempontból meghatározó területként javasolt kezelni.

5. Ajánlások – Faluközpont

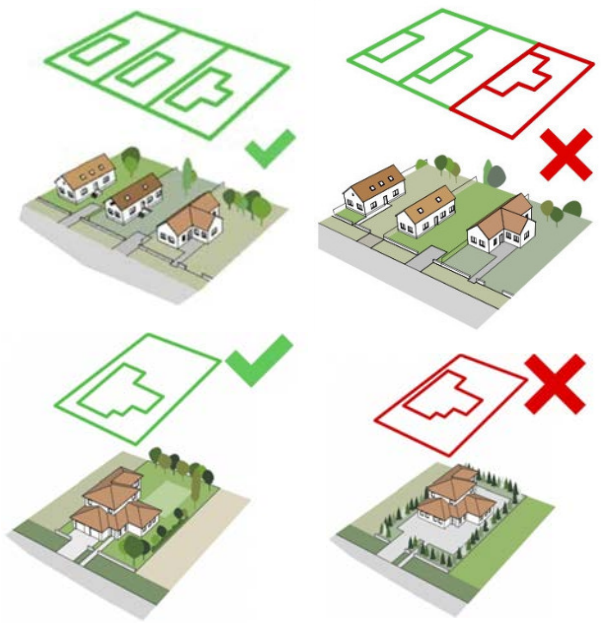

Építészeti útmutató

Telepítés

A településrészen a családi házak a telek oldalhatárán állnak, a telken belüli elhelyezkedésük az utcára párhuzamos és/vagy merőleges.

Nem elfogadható, ha a ház az utca vonalától elforgatott rendszerben van, valamint a telken nagymértékben hátrahúzott ház.

Nem javasolt, a szabadon álló, a telek közepén elhelyezett épület, mivel így csak az épület teljes körbezárásával alakítható ki védett kert, ami nem kívánatos.

A ház mellett és mögött növényzettel, ezzel is teret adva a természet adta jó közérzet élményének.

Magasság

Az érintett településrészen a házak magassága közel azonos, arányos képet mutat.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint ahogy környeztükben jellemző.

Nem javasolt a túl magas házak elhelyezése, nem illeszkednek a lakóterületi utcaképbe.

Tetőhajlásszög

Az érintett településrészen a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak közel azonos tetőhajlásszöggel kell épülniük

Nem javasolt a túl magas, illetve a túl alacsony tetőhajlásszöggel rendelkező házak elhelyezése.

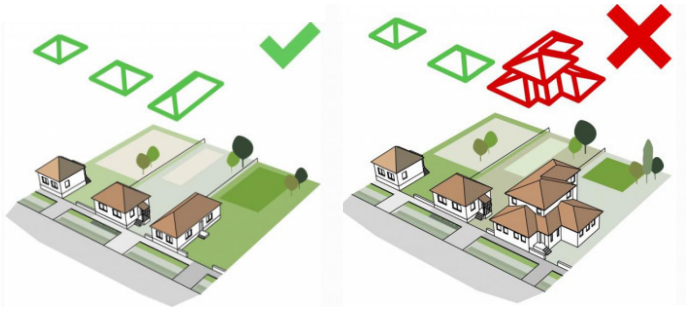

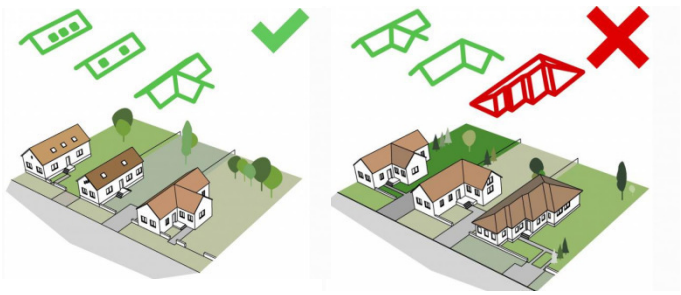

Tetőforma

Az településrészen a házak tetőformája változatos. Jellemzőek nyereg- és sátortetős épületek, de itt-ott megjelennek a kontyolt tetők és az alacsonyabb hajlásszögű tetőformák is.

Új házak építésénél célszerű a szomszédban elhelyezkedő épületek tetőformáját figyelembe venni.

Amennyiben az építési telek körül egyszerű sátortetős vagy nyeregtetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló karakterű épület.

Amennyiben az építési telek körül tördelt tetőformájú épületek állnak, úgy oda ne egyszerű sátortetős épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló karakterű épület.

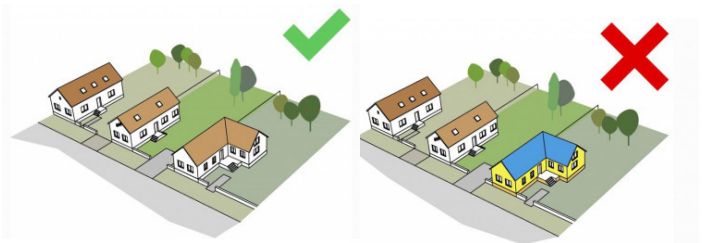

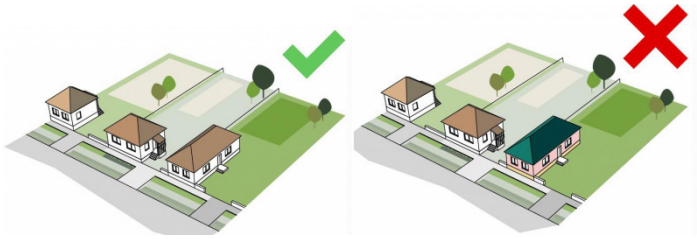

Anyaghasználat és színek

A településrész színvilága vátozatos, de többségében hasonló az anyag- és színhasználat. A homlokzatok színezete jellemzően pasztell, a felületek pedig vakoltak.

A házak külső karakterének megalkotása során figyelmmel kell lenni a harmonikus összkép megteremtésére. Ez könnyedén megoldható az egymáshoz illő homlokzati festék, a nyílászárók és cserépfedések színének megtartásával.

Anyaghasználat során javasolt a tégla alkalmazása; a kerámia cserép fedés natúr, téglavörös, terrakotta, antik színben; valamint a homlokzat színezésében a világos, pasztellszínek használata. Az épület homlokzatát dinamikusabbá tehetjük burkolt vagy festett lábazat alkalmazásával, illetve az ablakok körül elhelyezett díszítőelemekkel.

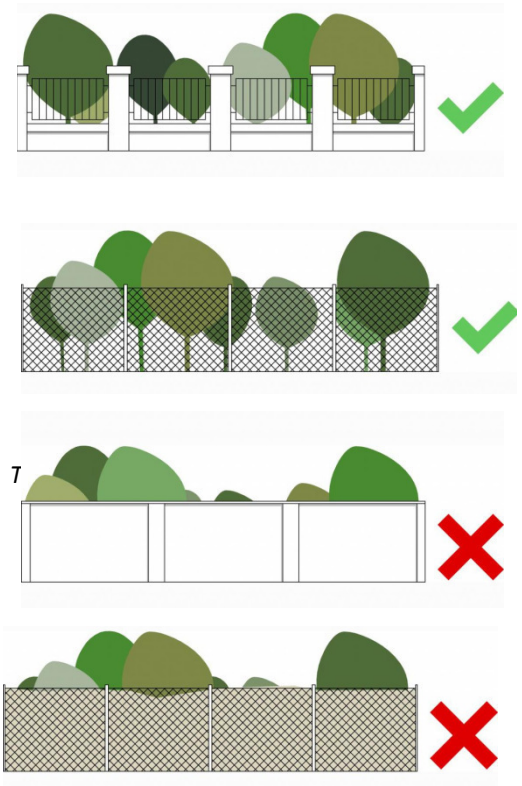

Kerítés

A településrészen változatos szerkezeti kialakításúak a kerítések.

Nem alakult ki egységes kép. A legcélszerűbb az áttört és az oszlopos a kerítések kialakítása.

A tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak.

FALUHÁZ

KÖZSÉGHÁZA

Tornác, terasz, előtető

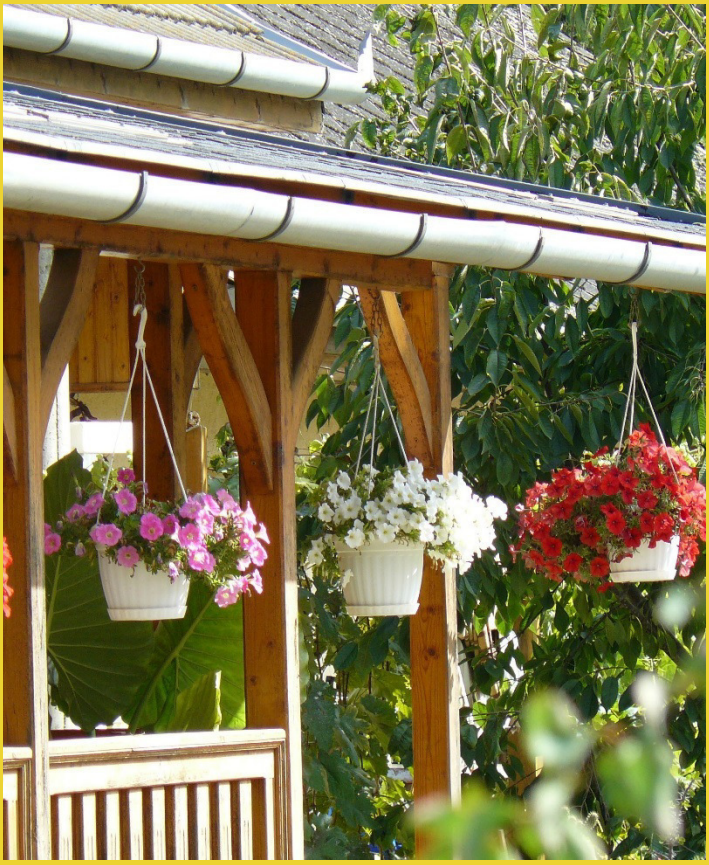

Az épület egy szakaszán díszesen vagy egyszerűen kialakított előtető meghatározó karaktere lehet az épületnek.

Az épület oldalán vagy az épület mögött kialakított terasz pihenés céljára megfelelő helyet biztosíthat számunkra. Ezek a terek arra alkalmasak, hogy kapcsolatot teremtsenek a természetes és az épített környezet között.

A népi építészet meghatározó elemei a nyitott oldaltornácos, utcai oldalon oszlopos lakóházak. A tornác mai napig fennmaradt a településen, új házak építésénél bátran alakmazhatjuk.

Új épület építésénél, felújításkor törekedjünk egy félig nyitott, zárt tér megalkotására. Ez a tér terasz, előtető vagy tornác formájában is fontos elemét képezheti épületünknek.

Ajtók, ablakok

Az épületek hangulatát és megjelenését nagyban befolyásolják a nyílászárók.
Hagyományos nyílászáró kialakítás figyelhető meg a faluközpontban, a két szárnyú, jellegzetesen két vagy háromosztatú ablakok.
Az ablakok az utcai homlokzaton szimmetrikusan vannak kialakítva, dinamikus vonalvezetéssel megadják a településrészre jellemző épületek hangulatát.
Megfigyelhetőek a hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakok is.
A legelterjedtebb a barna és a fehér színű pácolt, festett fa-, vagy műanyag nyílászárók.

Új ház építésekor érdemes körüljárni a környéket és ihletet meríteni, hogy épületünk arca segítse az egységes utcakép kialakítását.

Javasolt a nyílászárók körüli díszítőelemek alkalmazása, valamint az ablak- és ajtótokok ápolásában a barna és fehér színű pácok alkalmazása.
A középületeknél fontos, hogy a funkcióhoz igazodó méretű és formájú ablakok kerüljenek beépítésre.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Az utcai homlokzat az épület arca. Kialakításkor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására.

Kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására.

A jó megválasztott homlokzatburkolat nem csak jó hangulatot áraszt, hanem az épület védelmét is szolgálja.

A jól kombinált színek alkalmazása gazdagítja és egésszé varázsolhatja az épületet.

Homlokzatképzés során színazonos, de anyaghasználat szempontjából a természetes anyagok- a kő, tégla , vakolt felületek, faburkolat- részesítendők előnyben.

Tűzfal jelenléte esetén kisméretű téglából falazott homlokzatrész teheti különlegessé a házat.

Részletek

A régmúltat idéző házak hangulata önmagában is rendkívüli látványt nyújt, melyet csak tovább tarkítanak az egyedi részletek és megoldások.

Az épületek elemeire jellemző a homlokzati díszítőelemek gazdagsága, a pompa. Erre több példát is találunk településen. Ilyen a Községháza, az Egészségház homlokzata.

A homlokzaton megjelenő apró díszítőelemek fokozzák az épület hangulatát.

Egy-egy burkolattal, eresz vagy tetőcsatlakozással, díszesen megmunkált faanyagokkal különlegessé tehetjük épületeinket. A hasonló megmunkálású faragott faoszlop és a közműóra takaró fadoboz részleteiben szép hatást ér el.

Apró részletekkel különlegessé tehetjük az épület meghatározó elemének megjelenését.
Az egyszerű, de igényes, jól kitalált, szépen megépített részletek gazdagítják épületeinket.

Különleges részlet lehet egy templom toronysisak csúcsán elhelyezett, régen kovácsolt vasból vagy rézből esetleg ennek ötvözeteiből; újabban aluminiumból, rozsdamentes acélból készített, és olykor művészi igénnyel megformált vallási, felekezeti, nemzeti hatalmi szimbólum.

Kerítések

A házak kiegésztőiként szolgálnak a kerítések. Fontos, hogy a szín és az anyaghasználatot megfelelő igényességgel végezzük, a település összképe érdekében odafigyeléssel tervezzük meg.

A településrészen változatos anygahasználattal találkozhatunk. Jellemző az áttört, illetve a kovácsoltvasból készített kerítés.

A természetes anyagok használata , mint a fa , a kő kerítés jó példája lehet a harmonikus utcakép megteremtésének.

Kertek

Településünkön az épületeinknek egyaránt illeszkedniük kell abba a környezetbe, amelyet az adott helyen az ember és a természet közösen formált. A faluközpont településrészen az elsődleges cél a hagyományos településkép megőrzése.

Az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat csak a déli kitettségű falak közelébe ültessünk. Az előkertbe ültett fák, cserjék helyének megválasztásakor figyelemmel kell lenni a homlokzati kialakításra és nyílászárók elhelyezésére.
A már meglévő épületek bővítésénél és felújításánál fokozottan ügyeléni kell a már meglévő fásszárú növényzet megóvására. A méreteinek érzetét a környező növényzettel begfolyásolhatjuk.

A garázst lehetőleg az épületekben alakítsuk ki, hogy több hely maradjon a kertben és ne terhelje a környezet látványát egy újabb építmény.

KAZINCZY FERENC
ÁLTALÁNOS ISKOLA

Utcák

Az utca meghatározó fontosságú és jelentőségű egy település életében. Tervezésekor alkalmazkodjunk a már meglévő utcahálózathoz, építészeti elemekhez, környezeti adottságokhoz.

A településkép javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. A közterületek megfelelő fenntartása, a már nem használt közterületi elemek elbontása látványos előrelépést jelenthet.

Településünk barátságosabbá tétele érdekében igyekezzünk utcáinkat több növénnyel, kertészeti elemmel és utcabútorral díszíteni.

Fontos a tiszta, egyenes vonalvezetésű utcára való törekvés, kialakításkor kerüljük a zegzugos helyeket.

Közterek, közparkok, közkertek

A közösségi szabadterek, olyan területek, ahol településhez, településrészhez és a helyi közösségekhez tartozásunkat a természethez kapcsolódva szabadon építhetjük fel. Mivel rendszerint hosszabb ideig tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozatosan fontos. A közterek, közparkok és közkertek a település nagyon fontos terei, közösségképző és közösségfenntartó erejük van.

A település legfontosabb tere a Hősök tere, ahol az első világháború halottjainak, az itt állomásozó, az új háborúra készülő magyar katonák állítottak emlékoszlopot.

Közparkok, közterek tervezésekor alkalmazkodjunk a már meglévő utcahálózathoz, teresedésekhez, építészeti elemekhez és a környezeti adottságokhoz. Virágokkal beültetett- és rendezett zöld felületével hozzájárul a település kellemes hangulatához. A közterületek többi részét az utcai zöldsávok teszik ki.

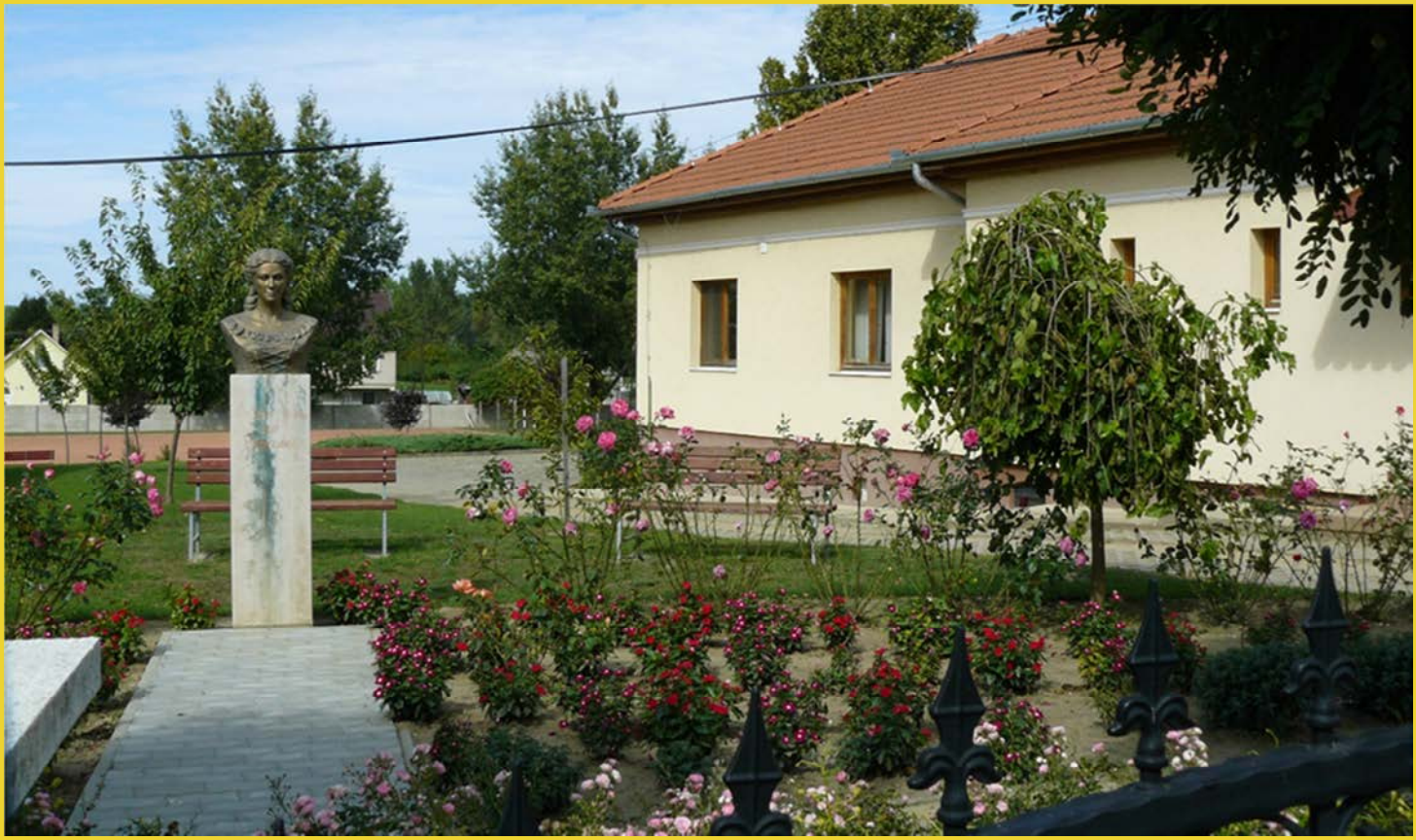

5. Ajánlások – Általános lakóterület

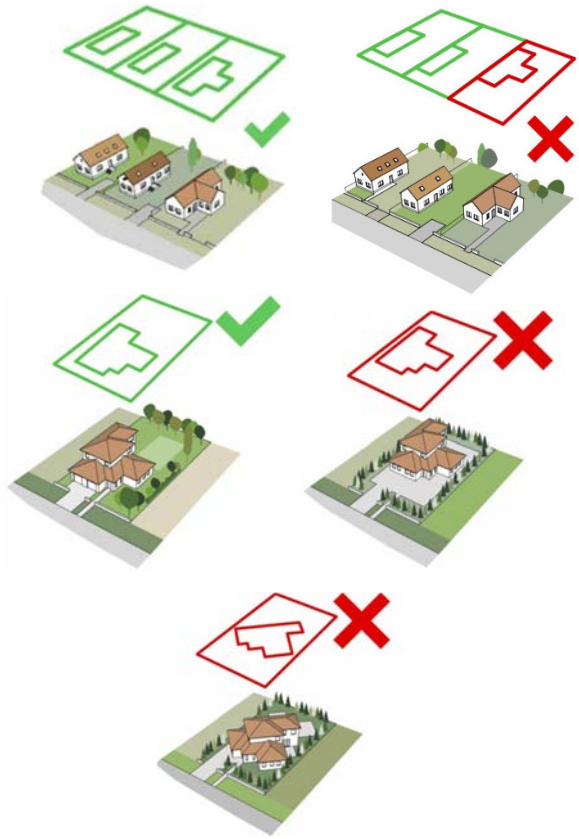

Építészeti útmutató

Telepítés

A településrészen a családi házak a telek oldalhatárán állnak, a telken belüli elhelyezkedésük az utcára párhuzamos és/vagy merőleges.

Nem elfogadható, ha a ház az utca vonalától elforgatott rendszerben van, valamint a telken nagy mértékben hátrahúzott ház.

Nem javasolt a szabadon álló, a telek közepén elhelyezett épület, mivel így csak az épület teljes körbezárásával alakítható ki védett kert, ami nem kívánatos.

A ház mellett és mögött növényzet telepítése javasolt, ezzel is teret adva a természet adta jó közérzet élményének.

Magasság

Az érintett településrészen a házak magassága közel azonos, arányos képet mutat.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környeztükben jellemző.

Nem javasolt a túl magas házak elhelyezése, melyek nem illeszkednek a lakóterületi utcaképbe.

Tetőhajlásszög

Az érintett településrészen a családi házak tetőhajlásszöge közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak közel azonos tetőhajlásszöggel kell épülniük

Nem javasolt a túl magas, illetve a túl alacsony tetőhajlásszöggel rendelkező házak elhelyezése.

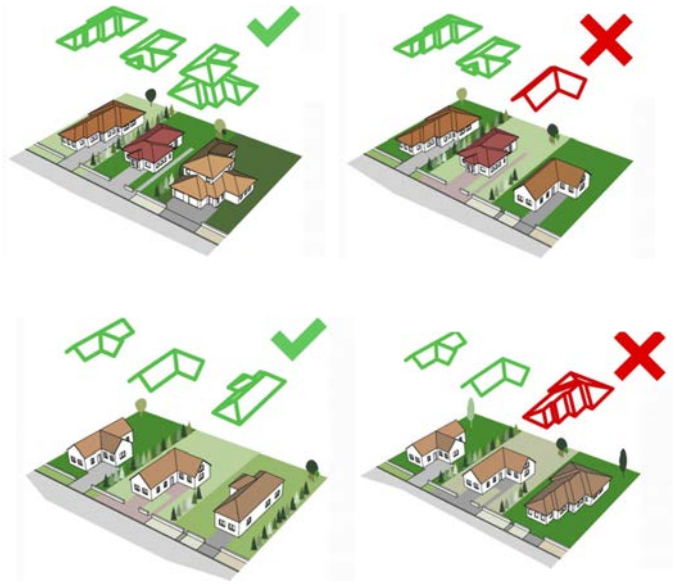

Tetőforma

Az településrészen a házak tetőformája változatos. Jellemzőek nyereg- és sátortetős épületek, de megjelennek a kontyolt tetők és az alacsonybb hajlásszögű tetőformák is.

Új házak építésénél célszerű a szomszédban elhelyezkedő épületek tetőformáját figyelembe venni.

Amennyiben az építési telek körül egyszerű sátortetős vagy nyeregtetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló karakterű épület.

Amennyiben az építési telek körül tördelt tetőformájú épületek állnak úgy oda ne egyszerű sátortetős épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló karakterű épület.

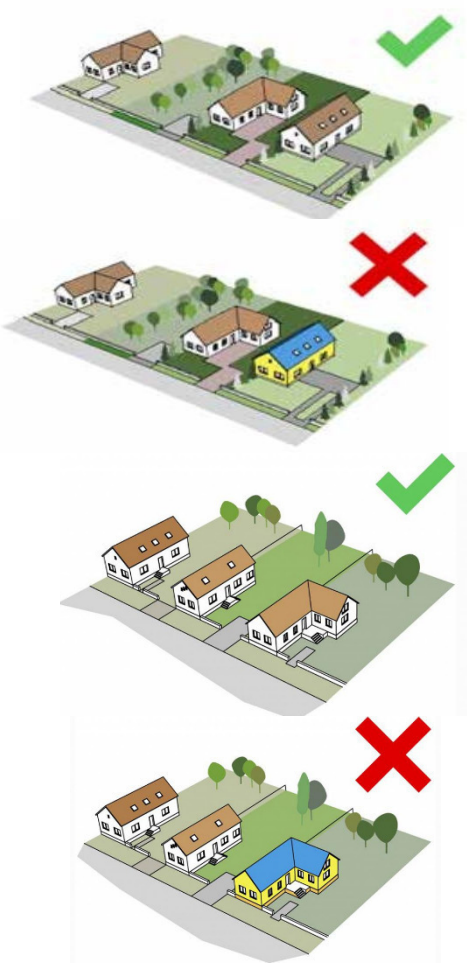

Anyaghasználat és homlokzati színek

A településrész színvilága vátozatos, de többségében hasonló az anyag- és színhasználat. A homlokzatok színezete jellemzően pasztell, a felületek pedig vakoltak.

A házak külső karakterének megalkotása során figyelemmel kell lenni a harmonikus összkép megteremtésére. Ez könnyedén megoldható az egymáshoz illő homlokzati festék, nyílászárók és cserépfedések színének megtartásával.

Anyaghasználat során javasolt a tégla alkalmazása; a kerámiacserép fedés natúr, téglavörös, terrakotta, antik színben; valamint a homlokzat színezésében a világos, pasztellszínek használata. Az épület homlokzatát dinamikusabbá tehetjük burkolt ,vagy festett lábazat alkalmazásával, illetve az ablakok körül elhelyezett díszítőelemekkel.

Nem illeszkedik a településképbe a feltűnő, kirívó színek használata, valamint rikító színű fémlemez fedés, burkolat.

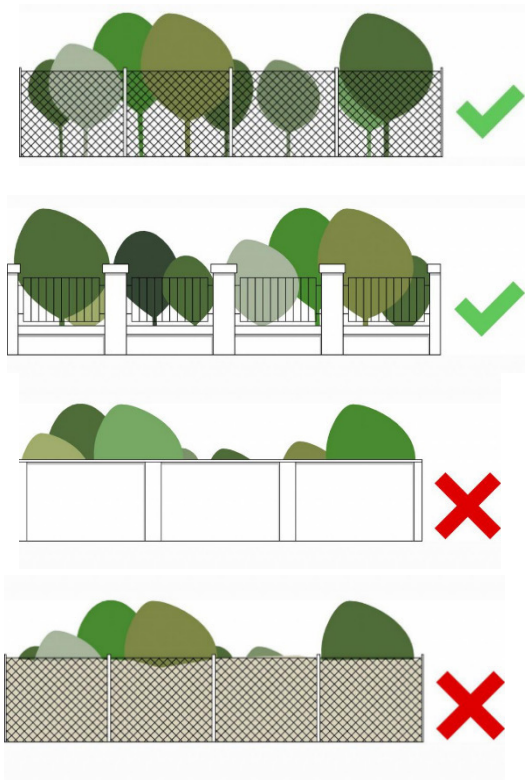

Kerítés

A településrészen változatos szerkezeti kialakításúak a kerítések.

Nem alakult ki egységes kép. A legcélszerűbb az áttört és az oszlopos a kerítések kialakítása.

A tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak.

Tornác, terasz, előtető

A népi építészet meghatározó elemei a nyitott oldaltornácos, utcai oldalon faoszlopos lakóházak. A tornác mai napig fennmaradt a településen, új házak építésénél bátran alakmazhatjuk.

A bejárati ajtó körül egyszerűen kialakított előtető is meghatározó karaktere lehet az épületnek.

Az épület egy szakaszán díszesen vagy egyszerűen kialakított előtető meghatározó karaktere lehet az épületnek.

Az épület oldalán vagy az épület mögött kialakított terasz pihenés céljára megfelelő helyet biztosíthat számunkra. Ezek a terek arra alkalmasak, hogy kapcsolatot teremtsenek a természetes és az épített környezet között.

Új épület építésénél, felújításkor törekedjünk egy félig nyitott, zárt tér megalkotására. Ez a tér terasz, előtető vagy tornác formájában is fontos elemét képezheti épületünknek.

Ajtók, ablakok

Az ajtók és az ablakok a lakóépületeknek az egyik meghatározó elemei, melyek a külső és a belső tér között biztosítják az átláthatóságot és az átjárhatóságot. Nagyban befolyásolják az épület megjelenését és hangulatát. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé.

A hagyományos nyíláskialakítások a homlokzatán jól megfigyelhetők a kétszárnyú, két- vagy háromosztatú kialakítások, az utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással adják meg a településrészre jellemző családi házak jellegét. Megjelennek a díszes ablakkeretezések.

Az általános lakóterületen a barna és fehér színű műanyag, vagy pácolt, festett faanyagú nyílászáró alkalmazása jellemző.

Az utcai homlokzaton hő- és hangvédelem céljából érdemes spalettát vagy zsalugátert kilakítani, illetve redőnyszekrény csak beépített, csak rejtett kivitelben létesíthető, a nyílászáróval megegyező színben.

Az árnyékoló kiválasztásakor vegyük figyelembe, hogy épületünk színéhez mi illik.

Új ház építésekor érdemes körül járni a környéket és ihletet meríteni, hogy otthonunk arca segítse az egységes utcakép kialakítását.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Az utcai homlokzat az épület arca, nagyon fontos, hogy mi az arc, amit megjelenít. A homlokzat arányossága adja az épület karakterét.

Kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására.

Az egyszerű, jól kombinált színek alkalmazása gazdagítja és egésszé varázsolja otthonunkat.

Homlokzatképzés során színazonos, de anyaghasználat szempontjából a természetes anyagok- a kő, tégla , vakolt felületek, faburkolat- részesítendők előnyben.

Részletek

Az egyszerű, igényes, jól kitalált, szépen megépített részletek gazdagíthatják épületeinket.

Egy-egy burkolattal, eresz, vagy tetőcsatlakozással, díszesen megmunkált faanyagokkal különlegessé tehetjük épületeinket. A hasonló megmunkálású faragott faoszlop és a közműóra takaró fadoboz részleteiben szép hatást ér el. De különlegessé tehetjük házunkat egy díszes postaládával, kerítés motívumokkal, de akár egy festett házszámtábla, kerítésrészlet vagy növény is szolgálhat díszítőelemként.

Kerítések

Szabolcsveresmarton változatos anyaghasználattal találkozunk. Jellemző az áttört, illetve a kovácsolt vasból vagy fából készített kerítés.

A természetes anyagok használata, mint a fa, vagy a fém kerítés jó példája lehet a harmonikus utcakép megteremtésének, de találkozhatunk kő, tégla anyagokkal is.

A kerítések kialakításakor át lehet venni a lakóépületnél alkalmazott anyagokat és színeket is. Ezzel még harmonikusabb és egységesebb képet alapíthatunk ki.

A tömör, falszerű, nem átlátható kerítések kialakítása kerülendő.

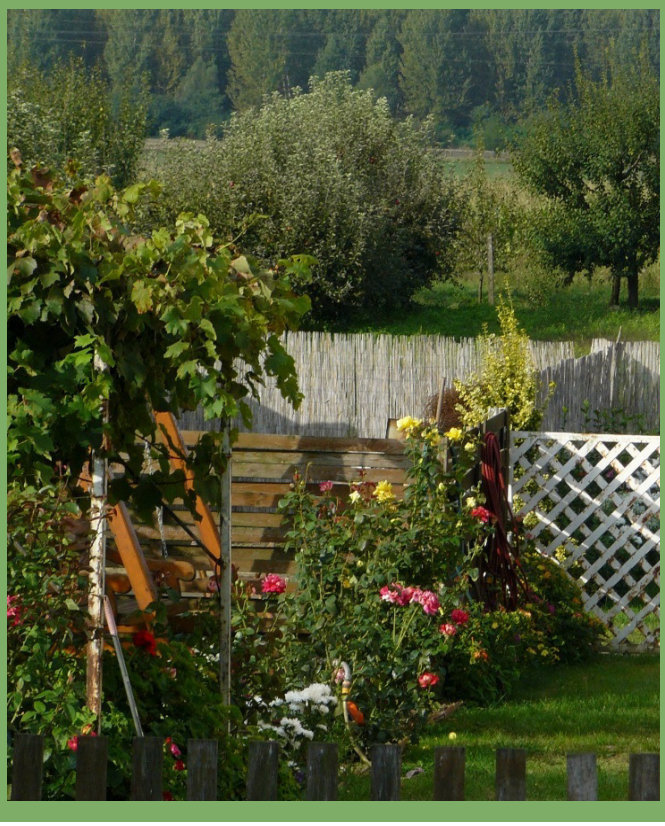

Kertek

A kert az épülethez szorosan tartozó, azzal egyenértékű, élettér erősítő hatású természeti környezet. Az otthonnak az a része, ahol a természettel érintkezik az ember. Az épület és a kert csak egymással harmonikus egységben képes működni, ezért törekeni kell, hogy illeszkedjenek egymáshoz.

A településrészre jellemző elő- és oldalkert, amely nem csak díszítő, hanem védelmi szerepet is ellát. Fontos, hogy a kert meghitt, rendezett és hangulatos legyen, ennek megteremtésére cserjék, honos és díszes virágok ültetésével törekedhetünk.

A garázst lehetőleg az épületekben alakítsuk ki, hogy több hely maradjon a kertben és ne terhelje a környezet látványát egy újabb építmény.

Az utcai, valamint kerti gyümölcsösök és rendezett kertek jó példával szolgálnak arra, hogy a portánk rendbetartásával hozzájárulhatunk az épített és természeti környezet összhangjához.

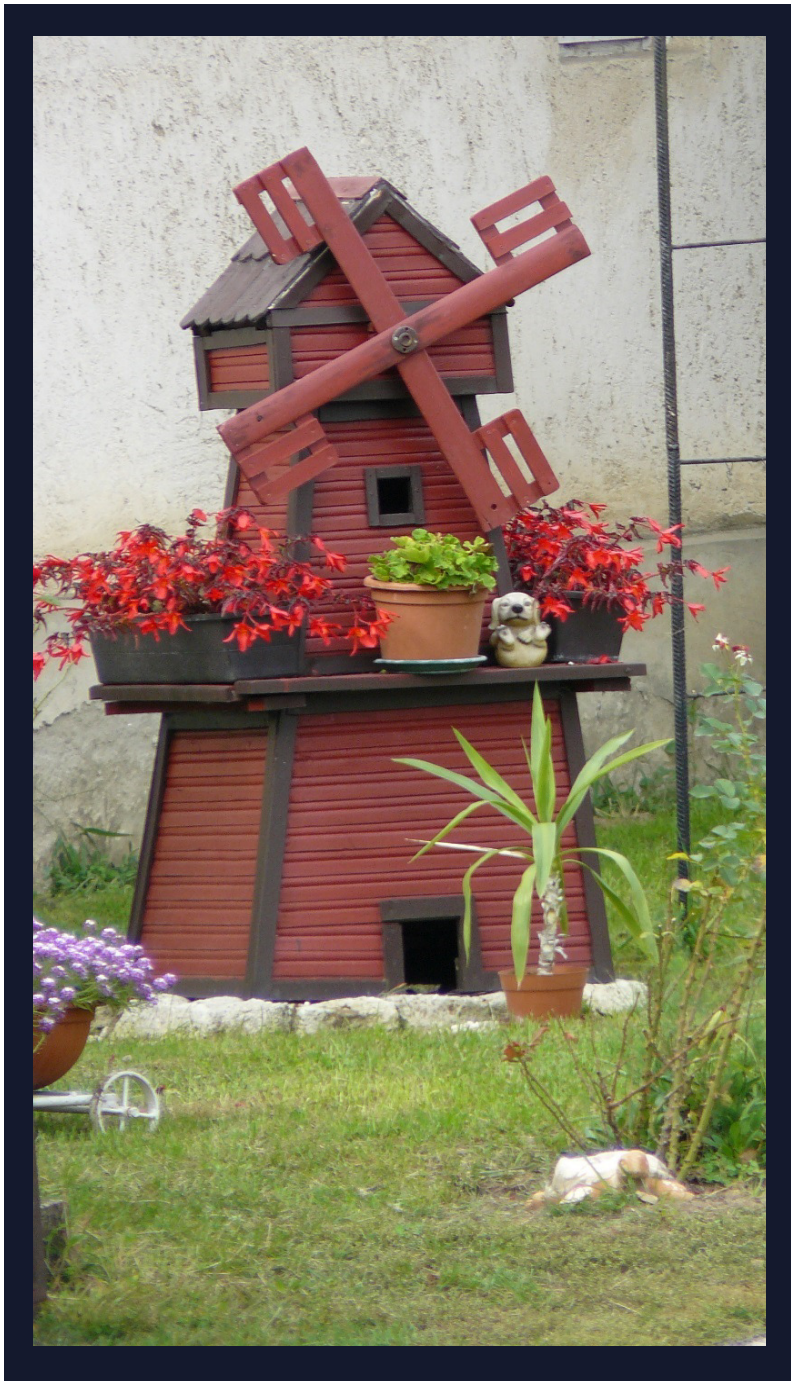

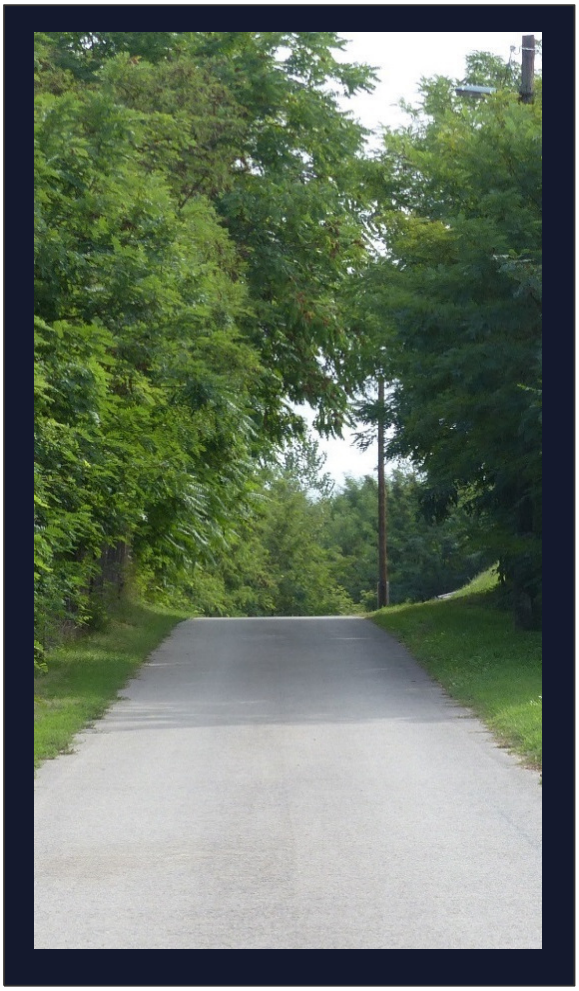

Utcák

Az utca meghatározó fontosságú és jelentőségű egy település életében.

Tervezéskor fontos, hogy alkalmazkodjunk a meglévő utcahálózathoz, a környezeti adottságokhoz és az építészeti elemekhez. Figyelemmel kell lenni arra, hogy amennyiben az utca széles, akkor a zöldsáv elválaszthatja a közutat a járdától, nagyobb lombkoronájú faj is telepíthető. Azonban ha az út keskeny, és a kellő szélességű zöldsáv már nem fér el, ebben az esetben csak a szűk utcák fásítására alkalmas faj telepíthető.
Ha az utcán végigsétálunk megfigyelhetjük a jellemző beépítési módokat.

Fontos a tiszta, egyenes vonalvezetésű utcára való törekvés, kialakításkor kerüljük a zegzugos helyeket.

5. Ajánlások – Gazdasági területek

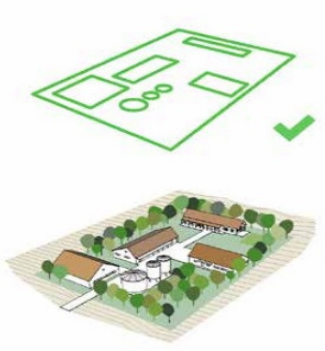

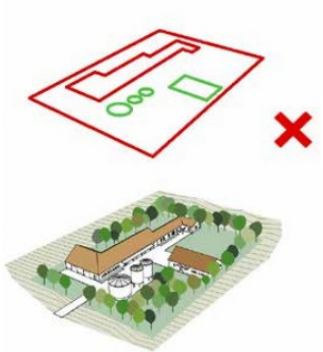

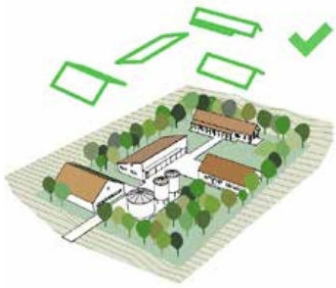

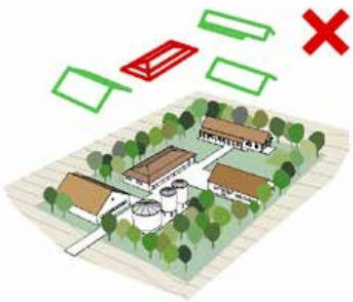

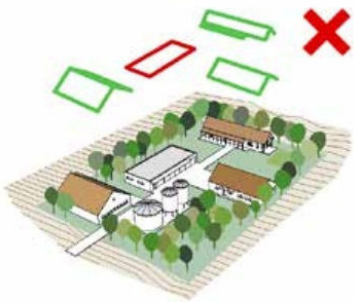

Építészeti útmutató

Telepítés

Telepítéskor a gazdasági épületeinket igyekezzünk a kiszolgáló és szolgálati épületektől megfelelő távolságban, tagoltan elhelyezni.

A túl szoros, tagolatlan telepítés nem javasolt.

A telek beépítésekor, a gazdasági funkcióból eredő nagyobb környezeti terhelést igyekezzünk ellensúlyozni több zöldfelület létrehozásával. Ennek megfelelően épületeink közvetlen és közvetett környezetében törekedjünk kétszintű, illetve háromszintű növényállomány ültetésére (fák, bokrok).

Tetőforma

Szabolcsveresmart gazdasági területén a nyeregtetős, félnyeregtetős tetőforma a javasolt.

A tetőhajlásszög a szerkezeti tartóváz adottságaihoz igazodjon, ne legyen 45 °-nál meredekebb.

Anyaghasználat és homlokzati színek

Az érintett településrészen a cserépfedés, a cserepes lemezfedés, valamint a szendvicspanel és a lemeztető fedés az elfogadott. A lemez lehet hullám és trapézlemez.

Az épület színhasználata során kerülendő a harsány, tájidegen színek használata.

A gazdasági területek kialakításakor az elsődleges szempont a rendeltetés. Ez határozza meg az épület tömegét, elhelyezhetőségét.

Figyelemmel kell lenni az épületek arculatára és annak településképbe való illeszkedésére.

A gazdasági épületek egyszerű kialakításúak. Jól kombinált színek alkalmazásával, homlokzati elemek beiktatásával mozgalmasabbá tehetjük az épületet.

Minden esetben törekedni kell a meglévő épületek homlokzati kialakítására, színvilágára, anyaghasználatára, tetőformák megválasztására, a tetőszerkezet hajlásszögére.

Önálló gazdasági területen az egyszerű ipari formákat részesítsük előnyben.

A holmokzat kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására.

5. Ajánlások – Tanyák, beépítésre nem szánt területek és külterületi mezőgazdasdági majorok

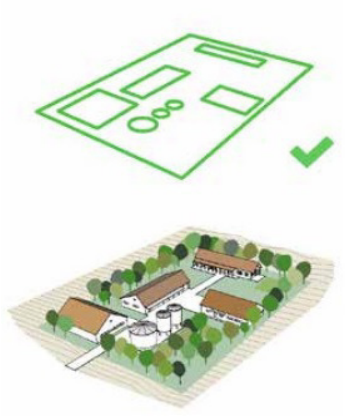

Különálló épület elhelyezése jó telekhasználatot biztosít.

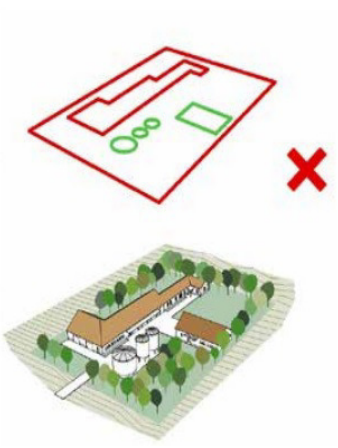

A tömbösített elrendezés nem javasolt.

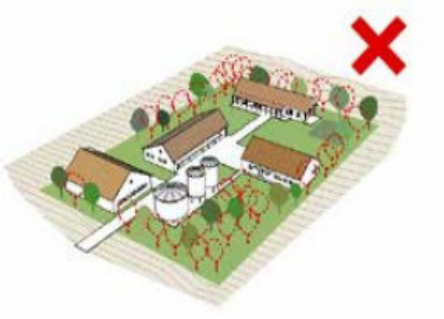

A kevés fa nem biztosítja a megfelelő szélvédelmet.

Építészeti utmutató

Telepítés

A tájvédelmi jelentőségű településrészeken fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást - építést, területhasználatot megvalósítani.

A beépítésre nem szánt jelleg megtartása érdekében építési beavatkozások esetében a tájba illesztés, a tájkarakter megóvása elsődleges szempont.

A tájba illesztés a nem védett területeken is elsődleges szempont.

Telepítéskor a mezőgazdasági, valamint állattartó épületeinket a kiszolgáló és lakó épületeinktől megfelelő távolságban, tagoltan kell elhelyezni.
A túl szoros, tagolatlan telepítés nem javasolt.

Külterületen kiemelten fontos a szélvédelem, beépítéskor igyekezzünk több zöldfelületet kialakítani, törekedjünk kétszintű, illetve háromszintű növényállomány ültetésére.

A természetvédelmi terület megóvása érdekében az alkalmazott növényvilág lehetőleg őshonos növényfajokbnól álljon.

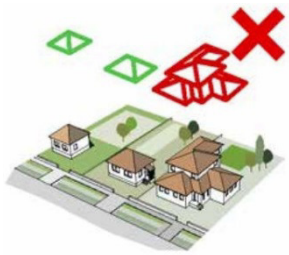

Tetőforma

A település külterületein a nyeregtetős és félnyeregtetős tetőforma is elfogadott.

A lapos tető, túlságosan tördelt vagy a manzard tetőforma nem javasolt, nem illeszkedik a tájképbe.

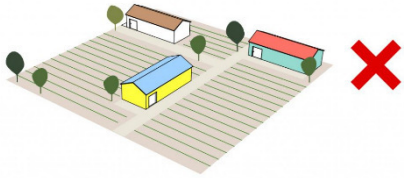

Anyaghasználat és homlokzati színek

Az épület külső színezésekor világos, tájhoz illő színek használata javasolt. A héjalás cseréppel és fémlemezzel elfogadott, tájba illő színek használata javasolt.

A cserépfedés színhasználata során javasolt a tájba illő színek alkalmazása (sötétbarna, téglavörös).

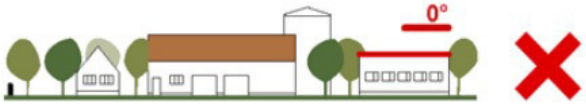

Magasság

Az érintett településrészeken beépítéskor törekenünk kell, hogy a házak magassága közel azonos legyen.

A tetőhajlásszög ne legyen 45°-nál meredekebb.

Nem javasolt a túl magas vagy túl alacsony házak elhelyezése.

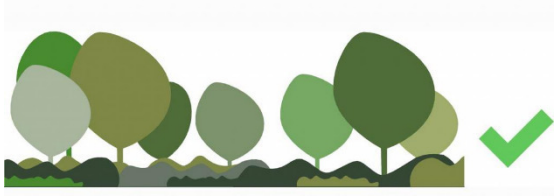

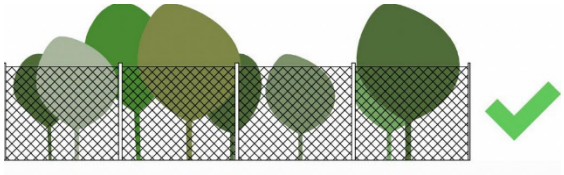

Kerítés

Áttört és növényzettel történő telekhatárolás javasolt, amennyiben a telepített technológia igényli abban az esetben a tömör, nem átlátható megoldások is elfogadhatóak.

Ne használjunk zavaró, tájidegen határolóelemeket.

Jó példák bemutatása

Épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés) kerítések, kertek zöldfelületek kialakítása

A középületek fontos részét képezik a település életének. A Faluház, Egészségház, és a Községház épületénél alkalmazott anyagok együttesen kellemes hatást keltenek. Mindhárom épület hangsúlyos, utcaképet meghatározó épület.

Az épületeken a természetes és egymással harmóniában lévő anyaghasználat a kiemelkedő.

A színek használata és az alkalmazott anyagok egyszerűek, de mégis egységes képet mutatnak.

A természetes és egymással harmóniában lévő anyaghasználat kiemelkedő példája figyelhető meg.

Az épületek különlegességét és egyediségét a homlokzati díszítettsége adja, kedvező utcaképi megjelenést biztosít.

A telekhatáron elhelyezett kerítés, formájában, és anyag-, és színhasználatával kiegészíti az épületet.

Az alkalmazott anyagok - az épület lábazatától a cserépfedésig - letisztultságot, különleges, modern, friss hangulatot árasztanak.

Az ablakok körüli finom díszítettség egyedivé és játékossá teszi az épületet.

Modern mégsem hivalkodó. Az alkalmazott anyagok és színek, a vakolt falfelületek, az ereszcsatorna együttesen harmonikus és esztétikus megjelenést áraszt.

A képen látható épületeken a természetes és egymással harmóniában lévő anyaghasználat a kiemelkedő. A színek használata és az alkalmazott anyagok egyszerűek, de mégis egységes képet mutatnak.

Az egyszerű, fehér homlokzatú épületet a barna cserépfedés különlegessé varázsolja. A telekhatáron elhelyezett oszlopos kerítés mind anyagában, mind színvilágában illeszkedik az épülethez.

A színek használata és az alkalmazott anyagok egyszerűek, de mégis egységes képet mutatnak.

A lakóépületek különlegességét a homlokzati díszítettség adja. Kedvező utcaképi megjelenést biztosít.

A képen látható épület modern, mégsem hivalkodó. Az alkalmazott anyagok és színek (vakolt falfelületek, ereszcsatorna rendszer), együttesen kellemes hatást keltenek.

Az alkalmazott anyagokkal az épület - a lábazattól a cserépfedésig - különleges, friss, és modern hangulatot áraszt.

Amennyiben álmaink otthonát egy modern, mediterrán házként képzeljük el, a képen látható épület követendő példa lehet számunkra.

Az épületek mellett nagy hangsúlyt kap a zöldfelületek megjelenése. A növényekkel barátságosabbá tehetjük környezetünket. Fontos a kellő mennyiségű növényállomány biztosítása.

Néhány jó példa helyben alkalmazható sajátos épületekre, építészeti részletekre, kerítésekre, kertek és zöldfelületek kialakítására

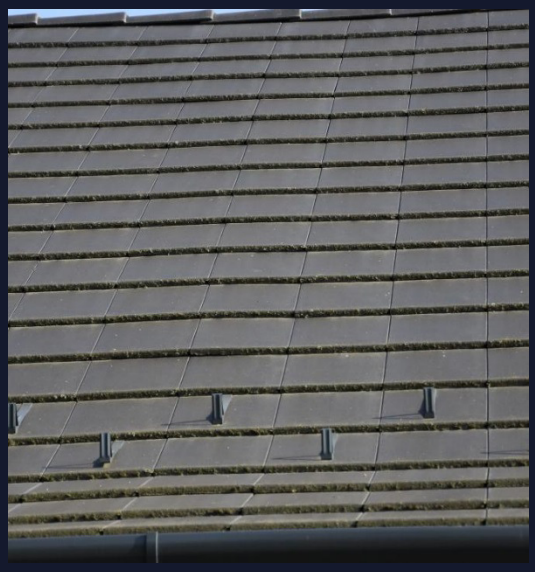

Jó példák sajátos építményfajták –

Sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

A reklámok, reklámhordozók településünk arculatának szerves részét képezik, mint az épületek, vagy a növényzet.

A reklámok célja elsősorban a tájékoztatás, ennek megfelelően azok szín- és anyaghasználata figyelemfelkeltést és néha akár a megdöbbentés élményét hivatottak elérni. Az utcaképbe illőnek kell lennie.

A reklámok, cégérek településünk arculatába való beillesztése egy igen nehéz feladat, lehetőségeinkhez mérten törekedjünk az igényes reklámhordozók elhelyezésére.

Az épületek megjelenését nagyban befolyásolhatják a gépészeti berendezések, a klímaberendezések, napelemek, napkollektorok. A napelemek és napkollektorok elhelyezése során az ideális tetősík kiválasztásánál figyelemmel kell lenni az utcaképre, ne helyezzünk utcafronti síkra napelemet, napkollektort.

A közterületi tájékoztató táblák lehetőleg természetes anyagból készüljenek, fontos, hogy az utcakép rálátását és adott esetben a kilátást ne akadályozzák.

Egy reklámhordozó tervezésekor, elhelyezésekor vegyünk figyelembe épületünk karakterét, az alkalmazott anyagokat, hogy reklámunk részét képezze épületünknek, de mégis elérje tájékoztató funkcióját.

Védett épület elé bármilyen műtárgyat, berendezést elhelyezni csak olyan módon lehet, hogy az építmény látványát az ne zavarja.

SZABOLCSVERESMART

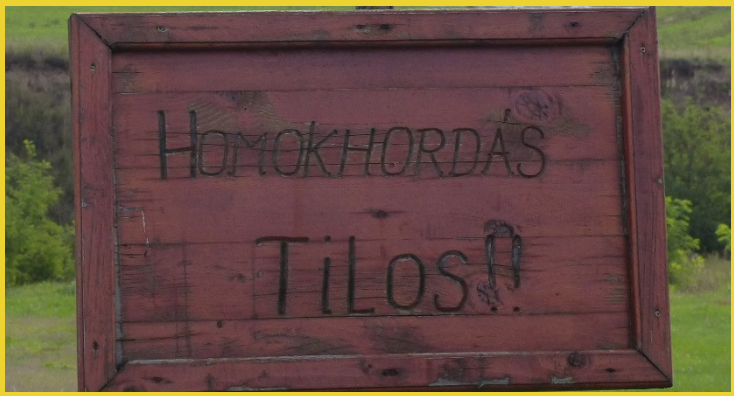
HOMOKHORDÁS
TILOS!!

ANNO 2015

Ravatalozó
Köztemető

KÖZSÉGHÁZA

GYERMEKJÓLÉTI
SZOLGÁLTATÓ

Mérész
CUKRÁSZDA

FALUHÁZ

KURICA KOCSMA

KÖZPARK
NYITVA:
7oo-21oo-ig

Egészségház
GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLTATÓ
VÉDŐNŐI SZOLGÁLAT

Kossuth út
113.

38
ÚT.TÖRŐ ÚT

Dózsa Gy. út 12

Néhány jó példa helyben alkalmazható sajátos építményfajtákra, reklámhordozókra és egyéb műszaki berendezésekre

„Bármelyik rétegét is tagadjuk meg, fojtjuk el saját történelmünknek, az a nemzeti, táji, kulturális és történeti identitástudat belső meghasonlottságához vezet. Minden igaz kultúra alapja az ősök tisztelete.”

/Meggyesi Tamás/

IMPRESSZUM

Készítette:

Ugochukwu Georgina

településtervező,
terület- és településfejlesztési szakértő

Minden jog fenntartva!

Tervezők:

Labbancz András – *okl. településmérnök, terület- és településfejlesztési szakértő*

Önkormányzati közreműködők:

Nagy Béla - *polgármester*

Marosán Andrea - *főépítész*

Köszönetnyilvánítás

Köszönet a tervezőcsoportnak, akik munkájukkal hozzájárultak Szabolcsveresmart Településképi Arculati Kézikönyv elkészüléséhez. Köszönet az önkormányzati résztvevőknek, a folyamatos iránymutatásért és az együttműködésért továbbá külön köszönet a lakosságnak, akik hozzájárulásukkal támogatták e szakmai kiadvány létrejöttét.

Felhasznált irodalom:

- Szabolcsveresmart Község honlapja (www. szabolcsveresmart.hu)
- Magyarszéphely Településképi Arculati kézikönyv, 2017 (szakmai előkészítő anyag)
- Lechner Tudásközpont- Építészeti útmutató (ábragyűjtemény)
- Szabolcs - Szatmár Megye Műemlékei
- Internet (www.mapire.eu.hu; www. wikipedia.org.hu; www.epiteszforum.hu)

Szabolcsveresmart Község Önkormányzata

4496 Szabolcsveresmart
Kossuth út 80.

Tel./Fax.: (06-45)630-204
E-mail: hivatal@szabolcsveresmart.t-online.hu
www.szabolcsveresmart.hu